

Luceafărul

Săptăminal editat de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România

SĂRBĂTOARE DE PRIMĂVARĂ

O simbolică expresie a primăverii, Ziua de 8 martie, o sărbătoare a cărei semnificație depășește datele strict calendaristice și se înscrie în cotidian, la orizontul moral, politic și social al întregii existențe. Este sărbătoarea care, în cuprinderea și manifestarea sa internațională, incununează o puternică și vie conștiință de sine, parte inseparabilă a progresului și civilizației, a luptei pentru o lume mai bună și mai dreaptă. Emanciparea femeii, statuarea egalității depline în drepturi poartă consoanța de fond a istoriei, a implicat și implică morală ca și rațiunea celei mai înalte înțelegeri a făuririi unui destin liber și demn, în indisolubilă legătură cu destinul patriei și al poporului, cu libertatea și independența care fac universul și condiția afirmării neîngrădite a personalității creatoare. În acest sens politica partidului și statului nostru are o clară și indisolubilă motivare patriotică, în acest sens condiția femeii în România socialistă a primit și primește substanțiale fundamentări teoretice și practice, susțineri economice și sociale în relief care se vede o staționară și profundă grădă pentru soarta poporului și a mersului său ascendent, spre înaltele trepte ale socialismului și comunismului.

Uriașă investiție economică și de mare creativitate care a schimbat radical înfățișarea țării și îndeeșebii inscrierea noastră pe orbita anilor de după Congresul al IX-lea al partidului reprezintă, după cum bine se știe, și fondul general al asigurării egalității, al democratizării întregii societății. O politică a construcției în om și pentru oameni, cu oamenii în folosul și pentru continua lor emancipare, a însuflă forța și a ridicat la altitudinea noi de exprimare — ca unitate între cuvânt și faptă, între aspirație și puterea de înlăuntrire a acesteia, între idealuri și necesitatea transformării lor în realitate — însuși sistemul democrației noastre revoluționare, toate componentele și structurile sale, adevărate instituții ale muncii și vieții, ale creației în toate sferile de activitate.

Între cititorii acestei epoci, condiția umană și implicit condiția femeii au fost și rămân la loc de cinste. Prezența femeii în viața politică și socială este, așa cum nu o dată sublinia tovarășii Nicolae Ceaușescu, o realitate evidentă. Nu există practic domenii de activitate care să nu reflecte aceasta și să nu constituie un mod al exprimării egalității ca și al demnității în care se gîndesc și înlăuntruesc toate marile obiective ale edificării noastre socialiste. Patriotismul muncii, al ginirii și creației a câștigat enorm prin aceasta iar sensurile existenței au dobîndit hotărâtoră răsunări ale prezentului și viitorului. Vigoarea națiunii se exprimă în datele realității de azi ca și ale perspectivei, aducîndu-ne în față mărturiile ale unui permanent și nemărginit dezvoltament.

Istoria poartă pe ea și exemplul femeii române în lupta și munca pentru înlăuntrirea aspirațiilor fundamentale ale poporului iar anii din urmă au ridicat aceasta la dimensiunea unei înalte con-

științe politice și sociale, în consoanță cu însăși ideea de unitate a eforturilor întregii națiuni, cu spiritul revoluționar și care animă întreaga societate și conferă o înfricoșătoare și temerară ascendență pe calea progresului și civilizației. Este locul să amintim, cu stimă și respect, și să subliniem activitatea tovarășei academiciene doctor inginer Elena Ceaușescu, remarcabilă personalitate a vieții noastre politice, sociale și științifice, savant de renume mondial. Exemplu strălucit de patriotism și devotament, în numele acelor idealuri scumpe prin care s-a exprimat și se exprimă ființa însăși a țării și pentru care prodigioasă activitate politică și științifică au primit și primește prețuirea întregii societăți. Învățămîntul, cultura și știința îi datorează mult, cum de asemenea îi datorează mult însăși implicarea cercetării științifice în rezolvarea marilor probleme ale construcției socialiste, factor deosebit de important pentru asigurarea unei noi calități a muncii și vieții, a ginirii și creației pentru înlăuntrirea programelor stabilite de cel de al XIII-lea Congres al partidului.

Sensul etic înalt, morală înaltă a umanității și umanității omului de știință au primit și primește prin activitatea și exemplul tovarășei Elena Ceaușescu suportul nobil al cauzei păcii și înțelegerii internaționale, dovada elocventă și statornică a nobilei misiuni în folosul civilizației, a unei lumi mai bune și mai drepte pe planetă. Vedem în aceasta o vocație prin care se exprimă însuși felul de a fi al poporului român, conștiința sa morală și politică doveditoare a atitur și-aștor valori care au îmbogățit tezaurul creației naționale și universale.

Pacea, după cum sublinia nu o dată secretarul general al partidului, este bunul cel mai de preț al oamenilor, al popoarelor, este dreptul lor vital la libertate și independență, dreptul la viață, la prosperitate, la civilizație. O importantă forță a progresului, femeile României socialiste ca și ale lumii întregi sint și o importantă forță a luptei pentru asigurarea păcii, pentru salvarea omenirii de la dispațiție, pentru evitarea celui mai atroce cataclism. Dezarmarea și în primul rînd dezarmarea nucleară este o cerință stringentă a contemporaneității ca și o condiție a perspectivei de pace. **Avem ferma convingere**, spune tovarășul Nicolae Ceaușescu într-o recentă cuvîntare, că acționînd unite, popoarele lumii — în rîndul cărora țările socialiste ocupă primul loc — vor reuși să obțină victoria în lupta pentru dezarmare, vor reuși să impună pacea și să salveze omenirea de la un război nuclear care ar duce la dispațiția vieții pe planeta noastră.

Sărbătoarea de primăvară, această zi de 8 martie este poate mai mult decît sinonimă cu semnificația și idelle păcii, cu acest atit de sensibil și cuorinzător edificiu uman la care România și președintele său își aduc o binemeritată și prestigioasă contribuție. Ea reflectă însăși umanitatea construcției noi noastre societății, reflectă prezentul și viitorul care fac o punte vie și durabilă cu lumea progresului și civilizației în care trăim.

Luceafărul

"Tinerțe" — sculptură de Dumitru Piceava

FLOAREA DE MĂR

În întîmpinarea Zilei femeii

De floare-l dat să se atîngă numai vîntul, zumzetul albinei și neplîhă zborului fluturelui? Îmbră-tășirea din mireasmă, ca ofranda dîntii între rădăcină și fruct. Varsă mireasmă, se dăruie fără să iasă din matca ce-o sustine pe lemnul suferinței: jertfa în floarea vîrstei ce nu părăsește lemnul paradusului dăruindu-se mir de taină. Mărul de pe creangă ajuns creanga mîinii mele săvîrșită ruptură, floarea, cea starea a dăruirii ce nu părăsește rădăcinile iar din dăruirea ei cu putînță jertfa ce varsă mir-be fruntee mirilor, a pruncilor.

Calicul florii destul să susțină boțiile grele de aurul neprihanei.

Sub măr te-am deșteptat răsună din Cîntarea Cîntărilor. Singurul fruct găsit echivalent Logosului, al cuvîntului: mere de aur cuvîntul în paremiu, iar mireasma respirației iubirii în același imn al iubirii nemuritoare asemuită miresei florii de măr.

Mărul efa în vechime piatră de hotar între două semînții, între două grădini de meri, înepoeau neamurile să-și hotărîncească vietirea.

Măr tradus cu melon-malum etimologic înrudit în indo-europeă, dînd deci oaia, mielul, ele dîntii simboale paradisiace.

Odihna miresei în Cîntare sub floarea de măr, respirația ei, suflul spiritului, viața ei — nomul vieții al grădini paradisiace.

Carnația florii de măr, frăgezimea florală a ofrandei dogoxinog în grădini mireasma Logosului întrupa în istorie.

Ioan Alexandru

● În acest număr ● Repere literare contemporane ● Articole despre volume semnate de ● Alice Botoc ● Doina Uricariu ● Ioana Diaconescu ● Proză de ● Vera Făgădaru și ● Clelia Ifrim ● Poezie de ● Alina Ungureanu ● Ioana Proca ● Valeria Deleanu ● Gabriel Cheroiu ● Octav Păun ● Traian T. Coșovei ● "Schită de portret" ● Ștefan Teaciu de Victor Tulbure ● "Chinufoarele mării" de Nicolae Velea ● "Vasilie Voiculescu" de Nicolae Ciobanu ● Poesia redacției de Ion Gheorghe ● Rememorări de Mircea Micu ● Confabule de Iulian Neacsu ● Măpămond ● Sport de Fănuș Neagu

CIVILIZAȚIE ROMĂNEASCĂ (XLVI)

Mama

O mamă bună valorează cit o sută de profesori! — spunea Herbart și, desigur, nu agură cu nimic. Pe lângă miracolul maternității, care o apropie de jilul demiturului, mama mai are o calitate unică: aceea de a crește puil de om, de a-l însușia aurul topit al limbajului, de a-l umaniza. Mama e posesoarea tainelor dîntii și a dezlegărilor din urmă, ea își rupe de la gură pentru a-și îndestula omoroa, ea umbra prin lume în cele mai ponosite veșminte, să aibă odorul straie împărătești și să fie domni în lume, sacrificiile ei sint fără de număr și nici într-un mileniu n-ar putea fi răsplătite. Numele său este primul și de cele mai multe ori, ultimul cuvînt rostit de om în viață. Cel care au avut, din fericire, o mamă, au fost întotdeauna cu mult mai cîștigători decît alții, intrucît au putut pătrunde în Arcadia și de acolo s-au întors cu tîga immuată, în lacrimi și milă, păstrînd amintiri du-

PARTIDULUI

Infiorarea de dimineață, purpura pătrunsă de nervurile muncii, acum citi pe acest pămînt al unității ideii de pășare cu pășare, în pășare, pe culmi. Braza a dat la vîlcă creștelul unui munte, sămînță de piatră istorie mustind.

Agonisea ideea ta, respir rostul tău roștindu în mine rostul meu munții mei cîmpii mele apele cu ațîia pești dulci precum cuvintele limbii române în gura limbii române încrețită de griji însuflețită de doine.

Cîntec înscipat de intelesul tău cînt Partid — cîntec care naște prunci crește pine încrețite de istorie, încercăm să care oduc ploaia curată să poată mama naibi porumbii — ca niște aripi avîntate pe ceru-stelat.

Ion Stanciu

Permanența caracterului social al literaturii

Socialitatea fenomenului literar trebuie înțeleasă, deci, nu doar în raport cu condițiile vieții materiale și spirituale ale societății, cu dezvoltarea concretă a acesteia, esteticul însuși fiind rezultatul acestei determinări, ci și, sau poate mai mult, în determinismul său interior, în planul intrinsec al fenomenului, căci atit obiectul cit și subiectul, atit actul reflecției artistice cit și rezultatul acestuia sint determinate, funciar marcate de ansamblul vieții sociale și spirituale, de coordonatele spațio-temporale ale societății respective, de esența și sensul dezvoltării acesteia. Adoptînd astfel o idee fundamentală a cercetării noastre estetice din ultimul timp, care mai ales în acest domeniu al funcției sociale a artei și literaturii a obținut rezultate remarcabile, ca urmare a unei aplicări creatoare, la obiect, a materialismului dialectic și istoric, încercăm să deslușim caracterul social al literaturii mai ales în principalele elemente constitutive, intrasteactice ale creației și operei literare.

În acest sens, în mod necesar acordăm prioritate aprecierii literaturii ca rod al creativității specifice umane, poate cea mai înaltă expresie particulară a acestei creativități, care, în esența și funcția ei, este adinc determinată și im-

65 de ani de la făurirea P.C.R.

Unitatea, independența și suveranitatea națională în gîndirea politică și activitatea Partidului Comunist Român

„PĂRINȚII NOSTRI NE-AU CONSERVAT LIMBA ȘI PĂMÎNTUL, NOUA NE ESTE DAT A COMPLETA UNITATEA NAȚIONALĂ...”

Istoria Partidului Comunist Român reprezintă o parte integrantă în cadrul istoriei zbuciumate și glorioase a poporului nostru, istorie a luptei necontenite duse de generații de înaintași care s-au jertfit pentru propășirea patriei pe căi de libertate, de unitate națională și progres social.

În perspectiva apropiatei aniversări a făuririi P.C.R., evenimentul politic petrecut în urmă cu 65 de ani, în mai 1921, dobîndeste semnificații deosebite, deoarece — ridicînd pe un plan superior aspirările de libertate socială și națională născute în trecut de masele populare — comunistii s-au dovedit legatari legitimi ai întregii moșteniri revoluționare a poporului nostru.

De altfel, însăși crearea partidului revoluționar al clasei muncitoare din România, în primăvara anului 1903, este rezultatul unui proces anterior de organizare și afirmare a proletariatului, proces care a început cu decenii în urmă, în condițiile dezvoltării forțelor de producție capitaliste, dezvoltare care, pe plan politic, și-a găsit expresia într-o suită de puternice mișcări sociale și naționale: revoluția din 1921 condusă de Tudor Vladimirescu, revoluția română de la 1948. Unirea Principatelor Române în 1859, curcerea independenței naționale depline în anul 1877. Iată de ce, încă de la apariția sa pe scena istorică a țării, clasa muncitoare, mișcarea socialistă ca exponentă a intereselor sale în plan politic și ideologic, a ținut să-și exprime nu numai legătura organică cu atemergătorii, cu cei ce au purtat prin timp steagul libertății sociale și naționale, dar și hotărîrea fermă de a duce spre împlinire această aspirație. „Stră-bunii noștri — scria revista socialistă „Dacia vitoreasă” — ne-au conservat limba și pămîntul strămoșesc; părinții noștri, generațiunea care se duce, au făcut unirea, independența și mult lăcrat-au pentru libertate. Acum rîndul nostru: nouă ne este dat a completa unitatea națională, a întări libertatea și a face ca egalitatea să nu fie un van nume.”

Expontența politică și ideologică a intereselor maselor muncitoare, mișcarea socialistă din România a afirmat ca un postulat teoretic de primă importanță ideea că unitatea și independența sint atribute insubstanabile ale națiunii, că pentru realizarea uneia și consolidarea ambelor nici un sacrificiu nu putea fi prea mare. De aceea, lupta pentru lichidarea asuprii naționale (fapt care presupunea realizarea prealabilă a unității naționale) dovedea că unitatea și pentru mișcarea muncitorească din România în datorie patriotică fundamentală, în țel pentru a

căruia atingere principiile socialismului științific au devenit ghid al acțiunii concrete.

Este explicabil, ca urmare, faptul că angajarea României în primul război mondial (determinată de necesitatea realizării statului național unitar), a avut consensul mișcării muncitorești, socialiste. În baza acestui consens, a eforturilor încordate depuse de întreaga națiune s-a putut trece în înlăuntrirea acțiunii finale al luptei pentru realizarea statului național unitar. Desfășurate larg în bătăia vîntului de libertate și unitate națională, flămurile proletare, alături de cele naționale, prezente la 1 Decembrie 1918 la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia, care a votat în unanimitate unirea Transilvaniei cu România, au dat consistență și vigoare deosebită acestui act istoric, care reprezintă chezașa viitorului poporului român, deschizîndu-i posibilități largi de acțiune pentru înlăturarea exploatării capitaliste și curcerea în perspectivă, a libertății sociale.

Prin făurirea Partidului Comunist Român, la Congresul istoric din mai 1921, lupta revoluționară a clasei muncitoare s-a ridicat pe o treaptă calitativă superioară, cu implicații multiple în viața social-politică a țării. Aceasta deoarece Partidul Comunist Român a dovedit, prin puterea faptelor, că este forța politică în măsură să împlinească aspirațiile generațiilor premergătoare.

dr. Olimpiu Măteșescu

Continuare în pag. a 7-a

Elogiul științei

Aparținem unei țări care-și rostește a mîndru în lume numele, adunat literatură cu literă dintr-o istorie zbuciumată și de multe ori nedreptă. Și ne declarăm deschis, pe fată, fiecare, în parte și toți la un loc solidaritatea noastră cu partidul care a cules sensurile mari și luminoase istoriei și ne încredințează lumii moderne înalt, demn, posesori de certitudini, susținatori ai acelor cauze care și-a contopit idealurile într-un singur gînd: comunismul.

Nu există document de partid în care tovarășul Nicolae Ceaușescu să nu facă referințe accentuate cu privire la imbușătirea organizării și îndrumării activității de cercetare științifică și pătrundem, fără dificultate, atit importanța problemei cit și faptul că nicideodată în tara noastră nu s-a adus un asemenea elogiu inteligent, nicideodată nu s-a exprimat cu mai multă limpezime o asemenea încredere în capacitatea activă și generoasă a ginirii românești. Prin galosul secretarului excepțional al științei și al consecințelor ei active — tehnica — în lumea contemporană, oferind documente de importanță istorică, menite să activeze, să stimuleze și să dirijeze spre scopuri foarte precise gîndirea, energia, pasiunea, talentul — potențialul spiritual al patriei. „Progresul continuu al științei — arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu — devină astăzi o puternică forță materială de producție — are o importanță vitală pentru însuși succesul operei istorice de construire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre noi culme de progres și civilizație. Construiim societatea nouă în epoca celor mai mari descoperiri ale științei și tehnicii, al desfășurării furtunoase a revoluției tehnico-științifice contemporane. Aceasta mare operă constructivă nu se poate realiza decit pe baza celor mai avansate curcieri ale cunoașterii umane. Societatea socialistă și comunistă trebuie să fie societatea celei mai înalte productivități, a celei mai raționale organizări a producției și a vieții sociale, a celei mai înalt nivel de civilizație materială și spirituală.”

Într-adevăr, construirea socialismului și comunismului presupun însușirea totalității cunoștințelor științifice, a tot ceea ce a creat mai înalțat cunoașterea umană, pe de o parte, și dezvoltarea continuă, îmbogățirea permanentă a acestui tezaur, pe de altă parte. Aceasta este o necesitate obiectivă, deoarece socialismul și comunismul sint îndestruicibili unite cu știința ca măsură, teorie și ordine; socialismul intrucupează știința și se aprijină pe știință. Înțelegînd rolul pe care știința îl îndeplinește în edificarea socialismului multilateral dezvoltat și a comunismului, în soluționarea problemelor cardinale cu care se confruntă omenirea contemporană, Partidul Comunist Român a desfășurat o tot mai cuprînzătoare, complexă, și profundă activitate de cercetare științifică, de studiere a proceselor, raporturilor și fenomenelor tehnice, economice, politico-ideologice și sociale ce au dat și dau conținut istoriei naționale și universale. Știința nu poate evolua în sfere pure, obsesia unor revoluții științifice „în sine”, poate transforma supranatural a gîndirii politice românești este fondul legarea științei de nevoile practice ale societății, a faptului că formulele ei trebuie plantate în spațiu, cu jus-

St. Popescu

Continuare în pag. a 7-a

Continuare în pag. a 7-a

EMINESCU: «Opere» vol. XIII

VII

Chestiunea nu este de a-l justifica pe Eminescu ca istoric, ci de a dezvălui modernitatea gândirii lui atât cind se aplica asupra istoriei sociale...

opuse și paralele: domni buni și domni răi, repartizări astfel după vederile democratice ale lui Eminescu...

cală, precisă, nu ține seamă de interese boierești, nu înfățișează „rumânia”, care exista dinainte...

In disputa asupra trecutului liberalilor stăm că ei își arogă o descendență politică ilustră, pe care Eminescu le-o contestă...

Se știa că Tudor Vladimirescu a fost cu „norodul” și nu cu „tagma jefitorilor”, iar demagogia liberă avea pe buze lozincă „norodului”...

M. Ungheanu

VIATA CARILOR

POEZIE

DISCREȚIE ȘI LUCIDITATE

Otilia Nicolescu Spectacol Imaginar

Lucidă, temperindu-și porniriile sentimentale, dintr-o dispoziție care ar putea trece drept ușor a-nalitică, este poezia Otiliei Nicolescu...

zic. Discursul liric este această certitudine în rosturile vîndeătoare ale imaginii poetice...

Ce ea e, într-o măsură, doar încercare de a explica, contemplantă senină sub înegurată a contingențului...

Otilia Nicolescu: „Spectacol interior”, Editura „Eminescu”, 1985.

VITALITATEA IMAGINAȚIEI POETICE

Poemele cuprins în volumul al doilea al Angelei Nache sunt proiecte lirice ale sensibilității feminine...

lucii ca aurul pe potecile fetei / Risul meu cîmpușă-nău făcut ferici / În lumina lunii, soarelui / Trilul risului încapător de tîmăr...

Angela Nache: „Femina”, Editura „Dacia”, 1985.

CRITICĂ O EXEGEZĂ DE CONSOLIDARE

După un promițător volum dedicat prozei argeziene, Mariana Ionescu reconstituie cu acuratețe stilistică și priză la obiect, universul tematic și atmosfera sentimental-contemplativă a operei lui Zaharia Stancu...

și atunci cînd e necesară identificarea poziției lui Zaharia Stancu sub aspectul stilistic și al tipului de sensibilitate poetică...

Mariana Ionescu: „Introducere în opera lui Zaharia Stancu”, Editura „Minerva”, 1985.

VIOLETA ZAMFIRESCU: «Incandescentă»

antologie de autor, corectă și alcătuită cu simț critic este volumul «Incandescentă»...

Din caruselul respectiv poezia Violetei Zamfirescu este, bineînțeles, exclusă cu desăvîrșire...

lechia făcută în Incandescentă (poeta a lăsat în afară marea majoritate a textelor sacrificate momentelor și conjuncturilor)...

Paul Dugneanu

BREVIAR

„ITINERAR PRIN ANOTIMP” Tată un almanah, subtitlul „caleidoscop turistic pentru țara”...

Astfel de „anotimpuri ale patriei” stau alături de reportaje ale vieții planetei, în timp de țară...

absolte, cum se prăbușese sau se nase ele”. Proiectele poetice elocute de recenzentul Calus Dobrescu...

Catagraf

gabriel cheroiu

Cu inima

Lovindu-se de toate stincile tale intr-o miscare prea inceata auzului, de mil de ani, facind sa vibreze strunele subiri ale spicelor,

aburind ferestrele iarna si frunzele pomilor tinindu-le cu hotbota verii, oceleai cuvinte, invatate inainte ca ochiul sa stie citi.

respirate, plinse milenii de-a rindul de arborii si apele acestui pamint, pe tine, fara istov te rostesc cu inima, din inimă-n inimă, Patrie!

Umeri de țară

Cu nepuțință cerul a umi de pe aceste vechi oșezăminte ce pot să fie muni sprijinitori sau de hodină culmi de oseminte.

De sub veșmintul toamnei se răsrind ca poamele in iarbă cufundate, cind ocrotesc cu miezul străveziu cuibare unde vremea nu străbate.

E trecătoare piatra cind s-a rupt din clestele de lemn și rădăcini, căci vesniciile muntele-i sorit cit fruntea sa de lună se-nesenină.

Pământ de flori

Pe roate patru molcom lunecind, timp n-au avut orbeții nici a plinge, că-i și goli crepusculul de sînge — pământ de flori, impurpurat pământ.

Să crească amoroase in odăi și teribile-n inaltele pridvoare, ei au săpat prin timp cu disperare și s-au topit in brazdele dintăi.

Hai la pământ de flori, veniți plingind și veți primi pe-o lacrimă de-a voastră o inimă de cirtă, albastră ca un cartuș cu glonte de pământ.

Hrisov

Intruna și-a pus țărânel peceata degetului său bătoritor pe ale Patriei scris hrisoave cu slove de griu pirguit :

„Io, mare voievod și Domn cu neajmurite drepturi peste toate lacrimelor, singur trudit pe moșia-mi de eternitate.”

LINA

una din cele mai îndepărtate amintiri pe care o am este legată de Lina. Copil pe atunci, îi spuneam ca toată lumea, baba Lina, dar astăzi după zece de ani, imaginea despre ea s-a transformat intr-o lumină blândă și sfîșietoare.

Atunci, intimplările de fiecare zi, mărunte ca niște furnici, își aveau un rost temporar și orice tulburare era la fel de trecătoare. Nu-și aparțineau decit lor și nu se intimpla nimic deosebit pentru a le ține minte. Dar poate că memoria este involuntară și fără voia mea a trebuit să mă supun. Rarele modificări pe care le-am făcut se datorează anilor ce au trecut de atunci. Inima și mintea mea au tremurat asupra lor, zile și nopți.

Lina nu era bătrînă. Stătea singură într-o cămăruță cu chirie. O vedeam mai ales seara, cind lucurile și oamenii se potoleau, intorcindu-se cu fața spre somn.

Purta întotdeauna o rochie fumurie cu nasturi de aur, închisă pînă la gît. Cozile porneau din capul ei ca două rîulețe și nu se mai opeau. Mi se părea foarte înaltă atunci, de aproape trei ori cît mine, dar astăzi, dacă ne-am întîlni, am fi egale. Nu credem că este adevărată istorioara pe care mi-o spune și o repetă de mai multe ori ca să o învît, dar bunica o continua, zînd că așa a fost. Plecam de la Lina cu jumătate de poveste și bunica îmi spunea sfîșitului mult timp după aceea, și între aceste două părți rupte exista un timp netrăit pe care nici una din ele nu stia să-l povestească.

Lina începea așa : — Eu am venit prima pe pămînturile acestea. Părintii m-au trimis de acasă pentru a învăța cît mai multe lucruri. Erau bogati dar nu mi-au dat nimic. Rochia și nasturii de aur, care sînt de aur numai pe pieptul meu, mi-au fost de ajuns.

Apoi tăcea și se uita în altă parte. Se luca cu nasturii și treptat, treptat nu o mai simteam lîngă mine.

— De aici poate să continue bunica ta. Trecuți săptămîni și luni, și ani, și bunica amina mereu să povestească.

— Încă nu, nu. Mai ai răbdare. Si într-o seară începea pe negîndite, pe nerăsuflăte :

— La barieră ne-a răsrîrit în drum o fată și ne-a întrebat unde mergem. I-am spus că unde vom vedea cu ochii și atunci ea s-a oferit să ne însoțească. O luase puțin înaintea noastră și nu lăsa urme în praf. Avea o rochie gri cu nasturi galbeni. Era sora sfîșitului verii și menta sălbatică înflorește peste toată cîmpia. Mirosea alt de frumos ca nu ne-am dus mai departe.

— Noi am vrea să rămînem aici. S-a oprit. Era blîndă și ușoară. Vorbea încet privind pe lîngă noi ca și cum căuta ceva în ferburi.

— Dacă rămînel, rămîn și eu. Am dormit noaptea aceea în cîmpe și a doua zi ne-am acuat de casă.

Lina locuia cu chirie. Proprietărea era o femeie rea. Nimeni nu o iubea și atunci ea se răzbuna pe Lina, bătînd-o. Simbătă dimineața o trimitea din nou cu secul pînă de perii să se vîndă. Aducea bani vechi, fără vreo valoare materială. Figurile de pe ei erau acoorte de ouchere și proprietărea o umea să-i înghită. Lina se tulbura o cloș și-n jurul ei lumina strălucea ca un nimf oval.

— Poftii banii. — Hnato, hoato. Numai atîția ? Un sac de perii numai atîția bani ?

— Vă rog, nu se poate... Uitați, sînt tot. Duoa ce Lina s-a îmbolnăvit, bunica mă trimitea în fiecare zi să-i duc de mîncare.

Curtea era foarte mică și fără nici un pom. Peste tot numai cîmpe. Nu ploia nicodată, nu era noroi și nici zăpadă. Totul era uscat. Proprietărea avea o colonie de pisici, albe și grase. Atunci, aș fi dat tot ce aș avea să existe nici una/ La cel mai mic semn s-ar fi repezit în mine. Cîți cam în virful picioarelor și n-am atîns nicodată nici un fir de păr din blana lor. Astăzi știu că orice rană este acoperită de timp, dar atunci în virful picioarelor, printre pernele acelea grase și albe, toată viața mea mi se părea atîrnînd de cel mai mic zgomot pe care l-aș fi făcut.

Curtea era foarte mică și de la poartă pînă la camera Linel numărăm întotdeauna cincisprezece pași. Am clocotit. Nu mi-a răspuns nimeni. Așteptam cu furtivitate în mină. Nu îndrăzeam să mă întorc, nici să intru.

Soarele răsărise și era o lumină de vară țirzie, blîndă și sfîșietoare. A doua zi urma să plec și nu știam că nu voi mai vedea locurile a-acelea nicodată. Stăteam în fața ușii singură și

clelia ifrim

neajutorată. Ochii începuseră să joace în lacrimi și minile tremurau de o durere pe care astăzi nu o mai cunosc. Intr-un tîrziu am auzit pe cineva în spatele meu. Imi era frică să întorc capul.

— Vrei să te ridic ? — Întră !

Am recunoscut glasul proprietăresei. Fără puțință de împotrivire m-a împins înaintea și a incuiat ușa.

Toată camera strălucea în lumină. Ușor polezită și aurie se adăna mai mult în dreptul ferestrei. Geamurile erau curate și fără perde-lută. Erau atât de subțiri că uneori mă apropiam să le pipăi, să simt dacă există cu adevărat. Lina stătea întinsă pe pămîntul gol. Nu avea nici un fel de mobilă. În jurul ei aural încopuse să se destrăma. Își desfășura un nasture prin deschizătura rochiei și vedea pielea tină și albă. Stătea întinsă cu ochii deschiși și privea tavanul. Nu știam ce să fac. Liniștea era mai subțire ca lumina și albea pielii le cuprîndea la un loc.

— Si-a întors ochii spre mine și l-am văzut strălucind ca două picături de apă.

Am lăsat farfuria și paharul de vin lîngă ea și am ridicat-o sprijinindu-o de un perete.

— Trebuie să mîncîm.

Era atât de slabă că lumina și liniștea treceau prin ea. Devenise străvezie și nu mai pătra din tot ce fusese decit un zimbet firav.

— Bunica a spus că de mine o să vină ea. Eu voi pleca.

Cred că am rostit aceste cuvinte într-un timp sfîșit și înconjur tot pămîntul. A dat din cap în semn că înțelege. Pleoapele îi tremurau și eu am întors privirea în altă parte să nu o mai văd.

— Si astăzi ti-a fost frică ? — Groaznic !

A încercat să zîmbească dar peste puterile ei se așternuse o molime goală. Își ridicase cozile într-o cunună. Lumina îi aurea firele albe și părea foarte tină. Avea părul blond și virsă ei.

— Cînd te întorci ? — Stătea cu ochii plecați în farfurie. Imi jurasem că am să-i scriu în fiecare zi. Săia să citească dar mai ales stia pe dinafară cărți întregi. În nici o bibliotecă din lume nu le-am mai găsit.

— Cred că la vară, spre sfîșit... Promit. I-am atîns mina. Era caldă și semăna cu a mea.

— Nu promite, nu.

— Si-a lăsat capul pe spate, încet, sprijinindu-l de perete și a început să se uite pe geam. În dreptul lui proprietărea se urmărea. Se uitau una la alta cu gînduri diferite. La marginea lor, eu eram absentă.

— Am să gust puțin din vin.

— I-am dat paharul și buzele ei abia l-au atîns. Nu mai avea putere nici măcar să înă o boabă de strugure.

— Te rog să mă uceli la loc.

Am luat-o de subsuori și am așternut-o pe pămîntul gol. Mirosea a mentă și a flori de cîmp. Cozile se despletiseră aurii și mătasoase. Mă uitam la ea în timp ce se acoperea de un somn ușor. Aș fi vrut să o iau cu mine. Să nu plec singură în lume, să nu o las singură. Respira ca un copil și nu știu cît timp am stat așa, uitîndu-mă la ea în timp ce adormea. Spre amiază proprietărea a descuiat ușa și a rămas în prag. Umbra soarelui și era o pată uriașă și neagră. Stătea în dreptul luminii și-mi făcea semne că pot să plec.

octav păun

Secol nervos

Fii binecuvîntat, fii blestemat, secol tehnicist Ai venit să ne tulburi inimile, secol pronoc Ingenunchiez lîngă soare și vreau să-ți deslușesc chemările

Care ne-au destrămat liniștea Și ne-au oprit cîntarea Păsării Sfinte.

Imi bicuiesc bietul suflet Să mă visez în Cimpia Română Unde să-nlînesc cîrdul de dropii Cu flori de liliac în cioc.

Frumoasă, poezia

Aud, adesea, pe cite unul perorînd Că poezia e frumoasă ! Nimic mai tern, nimic mai banal. Și, totuși, nu-ncerc blînda dojană Care-ascunde inatacabile definiții.

Cuprînd, atunci, cu bun simț de libertate : „Aduo materia plingînd” Și mingii fruntea poetului Care nemurit-a Versul.

Ascult, apoi, pentru a cita oară : „Nu credem să-nvît a murii vreedată Pururi tinăr înfășurat în manta-mi Ochii mei înlîțam visătorii la steaua Singurătății”

Și-ngin, suav, cu anonimul : „Că la nunta mea A căzut o stea” Și zic cîntarea de orgă A bardului transilvan : „Pamintule, dă-mi cripi săgeată vreau să fiu să spintec nemărginirea

Să nu mai vîd în preajmă decit cer, deasupra cer și cer sub mine” Și să le port cu mine țîria În lunga și ne-nterupta călătorie Ca singura amintire Despre țara de dor, România.

Totdeauna Omul

Doar o dată piatra Doar o dată osul Doar o dată lemnul Totdeauna Omul

Niciodată arma Niciodată larma Niciodată vrajba Totdeauna cartea Totdeauna arte Totdeauna fapta

Doar o dată facul Doar o dată fierul Doar o dată bronzul Totdeauna Omul

Doar o dată piatra Doar o dată osul Doar o dată lemnul Totdeauna Omul

Doar o dată facul Doar o dată fierul Doar o dată bronzul Totdeauna Omul

Doar o dată facul Doar o dată fierul Doar o dată bronzul Totdeauna Omul

Doar o dată facul Doar o dată fierul Doar o dată bronzul Totdeauna Omul

Doar o dată facul Doar o dată fierul Doar o dată bronzul Totdeauna Omul

Doar o dată facul Doar o dată fierul Doar o dată bronzul Totdeauna Omul

Doar o dată facul Doar o dată fierul Doar o dată bronzul Totdeauna Omul

Doar o dată facul Doar o dată fierul Doar o dată bronzul Totdeauna Omul

Doar o dată facul Doar o dată fierul Doar o dată bronzul Totdeauna Omul

Doar o dată facul Doar o dată fierul Doar o dată bronzul Totdeauna Omul

Doar o dată facul Doar o dată fierul Doar o dată bronzul Totdeauna Omul

Doar o dată facul Doar o dată fierul Doar o dată bronzul Totdeauna Omul

Doar o dată facul Doar o dată fierul Doar o dată bronzul Totdeauna Omul

Doar o dată facul Doar o dată fierul Doar o dată bronzul Totdeauna Omul

Doar o dată facul Doar o dată fierul Doar o dată bronzul Totdeauna Omul

Doar o dată facul Doar o dată fierul Doar o dată bronzul Totdeauna Omul

Doar o dată facul Doar o dată fierul Doar o dată bronzul Totdeauna Omul

Doar o dată facul Doar o dată fierul Doar o dată bronzul Totdeauna Omul

Doar o dată facul Doar o dată fierul Doar o dată bronzul Totdeauna Omul

Doar o dată facul Doar o dată fierul Doar o dată bronzul Totdeauna Omul

Doar o dată facul Doar o dată fierul Doar o dată bronzul Totdeauna Omul

Cintec de cer

Razele soarelui sint strunele Pe care cîntă ciocirliile, miile Coborînd, zglobiile

Aduc cu ele Ram de măslin Pe Calea cea Verde

Razele de lună sint strunele Pe care cîntă privighetorile, multele Suind, surorile

Duc cu ele Bobul de griu Pe Calea Lactee

Razele de lună sint strunele Pe care cîntă privighetorile, multele Suind, surorile

Duc cu ele Bobul de griu Pe Calea Lactee

Razele de lună sint strunele Pe care cîntă privighetorile, multele Suind, surorile

Duc cu ele Bobul de griu Pe Calea Lactee

Razele de lună sint strunele Pe care cîntă privighetorile, multele Suind, surorile

Duc cu ele Bobul de griu Pe Calea Lactee

Razele de lună sint strunele Pe care cîntă privighetorile, multele Suind, surorile

Duc cu ele Bobul de griu Pe Calea Lactee

Razele de lună sint strunele Pe care cîntă privighetorile, multele Suind, surorile

Duc cu ele Bobul de griu Pe Calea Lactee

Razele de lună sint strunele Pe care cîntă privighetorile, multele Suind, surorile

Duc cu ele Bobul de griu Pe Calea Lactee

Razele de lună sint strunele Pe care cîntă privighetorile, multele Suind, surorile

Duc cu ele Bobul de griu Pe Calea Lactee

Razele de lună sint strunele Pe care cîntă privighetorile, multele Suind, surorile

Duc cu ele Bobul de griu Pe Calea Lactee

Razele de lună sint strunele Pe care cîntă privighetorile, multele Suind, surorile

Duc cu ele Bobul de griu Pe Calea Lactee

Razele de lună sint strunele Pe care cîntă privighetorile, multele Suind, surorile

Duc cu ele Bobul de griu Pe Calea Lactee

Razele de lună sint strunele Pe care cîntă privighetorile, multele Suind, surorile

Duc cu ele Bobul de griu Pe Calea Lactee

Razele de lună sint strunele Pe care cîntă privighetorile, multele Suind, surorile

Duc cu ele Bobul de griu Pe Calea Lactee

Razele de lună sint strunele Pe care cîntă privighetorile, multele Suind, surorile

Duc cu ele Bobul de griu Pe Calea Lactee

Razele de lună sint strunele Pe care cîntă privighetorile, multele Suind, surorile

Duc cu ele Bobul de griu Pe Calea Lactee

Razele de lună sint strunele Pe care cîntă privighetorile, multele Suind, surorile

Duc cu ele Bobul de griu Pe Calea Lactee

Razele de lună sint strunele Pe care cîntă privighetorile, multele Suind, surorile

Duc cu ele Bobul de griu Pe Calea Lactee

Razele de lună sint strunele Pe care cîntă privighetorile, multele Suind, surorile

Duc cu ele Bobul de griu Pe Calea Lactee

Razele de lună sint strunele Pe care cîntă privighetorile, multele Suind, surorile

Duc cu ele Bobul de griu Pe Calea Lactee

Razele de lună sint strunele Pe care cîntă privighetorile, multele Suind, surorile

Duc cu ele Bobul de griu Pe Calea Lactee

Razele de lună sint strunele Pe care cîntă privighetorile, multele Suind, surorile

Duc cu ele Bobul de griu Pe Calea Lactee

Razele de lună sint strunele Pe care cîntă privighetorile, multele Suind, surorile

Duc cu ele Bobul de griu Pe Calea Lactee

Razele de lună sint strunele Pe care cîntă privighetorile, multele Suind, surorile

Duc cu ele Bobul de griu Pe Calea Lactee

Razele de lună sint strunele Pe care cîntă privighetorile, multele Suind, surorile

Duc cu ele Bobul de griu Pe Calea Lactee

Razele de lună sint strunele Pe care cîntă privighetorile, multele Suind, surorile

Duc cu ele Bobul de griu Pe Calea Lactee

Razele de lună sint strunele Pe care cîntă privighetorile, multele Suind, surorile

Duc cu ele Bobul de griu Pe Calea Lactee

Razele de lună sint strunele Pe care cîntă privighetorile, multele Suind, surorile

Duc cu ele Bobul de griu Pe Calea Lactee

Razele de lună sint strunele Pe care cîntă privighetorile, multele Suind, surorile

Duc cu ele Bobul de griu Pe Calea Lactee

Razele de lună sint strunele Pe care cîntă privighetorile, multele Suind, surorile

Duc cu ele Bobul de griu Pe Calea Lactee

Razele de lună sint strunele Pe care cîntă privighetorile, multele Suind, surorile

Duc cu ele Bobul de griu Pe Calea Lactee

Razele de lună sint strunele Pe care cîntă privighetorile, multele Suind, surorile

Duc cu ele Bobul de griu Pe Calea Lactee

Razele de lună sint strunele Pe care cîntă privighetorile, multele Suind, surorile

Duc cu ele Bobul de griu Pe Calea Lactee

Razele de lună sint strunele Pe care cîntă privighetorile, multele Suind, surorile

Duc cu ele Bobul de griu Pe Calea Lactee

Razele de lună sint strunele Pe care cîntă privighetorile, multele Suind, surorile

Duc cu ele Bobul de griu Pe Calea Lactee

Razele de lună sint strunele Pe care cîntă privighetorile, multele Suind, surorile

Duc cu ele Bobul de griu Pe Calea Lactee

Razele de lună sint strunele Pe care cîntă privighetorile, multele Suind, surorile

Duc cu ele Bobul de griu Pe Calea Lactee

Razele de lună sint strunele Pe care cîntă privighetorile, multele Suind, surorile

Duc cu ele Bobul de griu Pe Calea Lactee

Razele de lună sint strunele Pe care cîntă privighetorile, multele Suind, surorile

Duc cu ele Bobul de griu Pe Calea Lactee

Razele de lună sint strunele Pe care cîntă privighetorile, multele Suind, surorile

Duc cu ele Bobul de griu Pe Calea Lactee

Razele de lună sint strunele Pe care cîntă privighetorile, multele Suind, surorile

Duc cu ele Bobul de griu Pe Calea Lactee

Razele de lună sint strunele Pe care cîntă privighetorile, multele Suind, surorile

Duc cu ele Bobul de griu Pe Calea Lactee

Razele de lună sint strunele Pe care cîntă privighetorile, multele Suind, surorile

Duc cu ele Bobul de griu Pe Calea Lactee

Razele de lună sint strunele Pe care cîntă privighetorile, multele Suind, surorile

Duc cu ele Bobul de griu Pe Calea Lactee

Razele de lună sint strunele Pe care cîntă privighetorile, multele Suind, surorile

Duc cu ele Bobul de griu Pe Calea Lactee

Razele de lună sint strunele Pe care cîntă privighetorile, multele Suind, surorile

Duc cu ele Bobul de griu Pe Calea Lactee

Razele de lună sint strunele Pe care cîntă privighetorile, multele Suind, surorile

Duc cu ele Bobul de griu Pe Calea Lactee

<

FANTASTICUL, DIMENSIUNE

A „PROZEI SCURTE“ ROMĂNEȘTI

VASILE VOICULESCU

V. Magicul doctrinar-„realist“ (4)

Realitatea este cu numitul Lup Sur se arată pe ci de necru-

— Ce să fie preafințite... Că vreme n-avem pușcă, nu putem stăvili năvala săbăticuilor.

— Apoi nu-i așa... îi dojenea stăpînul. Știi că nu avem îngrădina și ținem armă. Dar închideți cu grijă ușorile și înălțați gardul.

— Ceabă, răspundeau ei cu îndrăzneală. E cu osbire o spurcăciune de lup mare și sur, mester și mlădios ca Satana. Asta nu știe nici de gard, nici de coșar. S-ar strecura nesimțit și pe gaura cheii.

— Dar cine? La ce-i mai înțefi?

— Cine?.. bodogăneau ei. Cine nu suflă, dar încă să mai latre... Doar că nu dau din cozi și nu se bucură.

Se înțelege, deocamdată marea derută provocată de asemenea întâmplare ieșită din comun nu atrage după sine nici cea mai vagă suspiciune vizind posibilul transfer magico-matematic dintre monahul Sofonie și Lupul Sur.

Enă, în desăcurarea lui, capitivant anecdoticul, ține să sublinieze un „insinuare” care, deși îndreptată de discursul stricte, prin adunările continue, dă la edificarea a ceea ce s-ar putea numi planul secund al naratiunii.

„Dezbărat ca de niște cusururi de acele scări în afară ale aducului, izbutise să-și astupe spărturile făcute în alcătuirea lui de maiul berbecului și să se dreagă.

Pină atunci turmele mânăstirii nu prea fuseseră vămuite de fiare. Acum, ca într-un fel de schimb, în locul celor cîte încetaseră, se scoar lupul, pentru care pînă în Sofonie trebuia necoment să se ridice și să-l alunge. Aft se învoi să mai săvîrșească. Și asta din ce în ce mai silnic și mai scribit.”

După aceea, nu mai puțin demne de reținut sînt notațiile din care, atent examinate, rezultă că Lupul Sur acționează tocmai în rîstîmpul cînd, noaptea fiind, călugărul Sofonie, încestat în misticismul său inuman, este cuprins de adevărate transe involuntar șamanice care nu numai că îl desprind de tot ce-l înconjoară, ci, totodată, pare că îl răpesc identitatea real-umană.

„Acolo umbrele se grămădiră la geomul aprins, care îl descoperi: erau trei monahi ciobani. Inghesuții în pervaz, ei priviră pe schimnic, căzut într-o neclintită plecăciune, cu genunchii și fruntea la pămînt. Se ruga cenabul într-o groazăză metanie, răpit dincolo de lume, cu urechile astupate, ochii pecețuți și simturile zăvorâte. Năvălitorii (adică, cei trei monahi ciobani veniți la Sofonie pentru a-i cere să alunge haita lupilor, n. n.) ciocniră de citeva ori, apoi de multe ori; și din ce în ce mai tare. Zadarnic. Deschiseră ușa, care scrisă încrîncenată, și păsiră înăuntru. Călugărul nu văzu, nu auzi... Impietrit, se ruga pe brînci. Ai fi crezut că e mort... Atunci, unul mai cutezător îl zgîlții de umăr. Zguduit de fiori, Sofonie zveni tot, se destepți, își chemă înapoi viața și duhul din hăurice rugăciunii, dar nu se ridică.”

Nu e greu de sesizat deci că ideea magic-fantastică a navelor, bazată în esență pe mitul folcloric al omului-lup, dobîndește un statut cu totul inedit datorită insolitului paradox potrivit căruia presupusul har divin al eroului este violent dislocat de dublul său demonic intruchipat de Lupul Sur. Căci pe măsura ce Sofonie se adincește în existența sa de schimnic, vînd cu încredințată patimă a urma exemplul faimosului sfînt Antonie (cînd părăsește mânăstirea, trăind în absoluta sihăstrie, își ia chiar acest nume) „sfîntenia” sa este vertiginos uzurpată de „ființa” omului-lup. Astfel, prozatorul are cuteganța de a pune în discuție unul din cele mai categorice postulate acreditate de mitologia creștin-religioasă. „Les coeurs des hommes ordinaires — citim în același Dicționar des symboles. p. 169 — sont carés, car ils ont quatre possibilités d'inspiration: divines, angeliques, humaines et diaboliques, les coeurs des prophètes n'ont que trois cotes, puisqu'ils hors de l'atentaine du démon. Or, e împede că „sfîntul” Sofonie face o spectaculoasă excepție de la regulă intruc tocmai dimensiunea în discuție a tipologiei privilegiate căreia e convins că-i aparține îi joacă cea mai grotescă și, în felul ei, dramatică festă.

Nicolae Ciobanu

O istorie în imagini a literaturii române contemporane

Văzută de Ion Cucu

O „ediție specială” de 8 Martie a rubricii: colegele noastre de „Lucafaarul”: Anca Hârșan, Emilia Cîrjan, Sabina Drăgănel și Ingrid Fulga.

Permanența caracterului social al literaturii (II)

Urmare din pag. I

capătă în mod firesc un profund caracter social, care este, în fond, al esenței umane, al devenirii acesteia, condiționate social. Literatura e marcată social de însăși autonomia obiectului său, care prezintă intrinsec, constituitiv o socialitate proprie, revelatoare. Important este a asigura reflectarea lui din perspectivă estetică și a-l plasa organic în planul intrateistic al creației și operii literare. Prin obiectul său, literatura devine astfel o expresie a „umanizării” conștiinței artistice, aceasta însăși „umanizată” ontologic de condițiile vieții sociale și care la rîndul ei „umanizează” realitatea reflectată, „umanizând” în toate aceste ipostaze impregnate în mod obiectiv de social. Ceea ce înseamnă că nu trebuie să „loapim” eticheta socialului pe nici una din realitățile social-umane reflectate artistic, obiectul însuși al literaturii, prin excelență social, imprimîndu-i, celui mai concret strat al său, o socialitate structurală, în esența ei estetică.

„Mai subtilă dar și mai proprie intrateistică esenței literaturii, ne apare socialitatea subiectivității artistice creatoare. Omul, nu doar că

implicat organic însăși gândirii artistice, simțului estetic și expresiei specifice a fiecărui stil literar, propriu fiecărui subiect. Socialitatea subiectivității artistice se remarcă așadar în însăși funcția prometică a fanteziei creatoare, în socialitatea a însăși fiecărei individualități creatoare, personalități artistice, structurale, orientate, impregnate de social și implicate organic în social. Aptitudinile creatoare native ale fiecărui talent sînt firesc influențate, potențate, ajutate să se dezvolte și să se afirme ca atare, în mod concret, de societate, fără a-l deturna, frîna sau chiar anihila virtuțile autenticității sale. Așa se face că socialitatea subiectivității artistice se resimte pînă în cel mai intim strat al acesteia, cel al modalității artistice proprii fiecărei individualități creatoare, modalitatea influențată, multiplicu de social și determinînd astfel socialitatea a însuși stilului literar, atît de distinct, personal fiecărui autentic creator, aparte. Socialitatea literaturii ne apare astfel mai mult decît o necesară intenționalitate artistică, drept o motivație existențială a creației literare, un element constitutiv al însăși expresiei artistice, a însăși condiției literaturii. A miza în creația literară pe un asemenea caracter social înseamnă, a miza pe unul din elementele de permanență, existențială, deopotrivă al literaturii și al condiției umane. Ceea ce în ultimă instanță asigură în mod calitativ un mai sporit grad autonomiei artistice al literaturii, specificității sale, identității sale.

Menținîndu-ne mai departe în acest plan intrateistic al creației literare, observăm că literatura este înțarț caracterul social pînă și de mijloacele și metodele artistice folosite; fapt explicabil prin pronunțatul lor grad de determinare socială, prin largul lor sferă de folosire socială, prin statutul lor de instrumente ale creației literare. Pentru un scriitor, de pildă, este o admirație mai mult decît un important mijloc de comunicare între oameni și amuze, materialul ideal al unei comunicări specifice, singurul care concretizează într-un mod particular expresia artistică a gândirii sale, imaginile și reprezentările lui artistice, ca mijloace specifice ale însuși creației literare. Mijlocul acesta comunicare specifică, limba devine dintr-o condiție esențială a existenței umane o condiție esențială și a existenței literaturii.

Socialitatea specifică a literaturii este, în sfîrșit, întregită și de caracterul deosebit social al finalității creației literare, reprezentate în ultima instanță tot de om, acesta fiind deopotrivă obiectul și obiectul central al literaturii. Lucrul nu devine mai și necesar și gîndim la coordonatele cunoscute ale umanismului socialist, caracteristic deopotrivă societății și literaturii noastre. Într-o societate ca a noastră în care se lînce în mod programatic a se realiza principalele condiții materiale și spirituale necesare afirmării și realizării omului în deplină aptitudinilor sale fizice și intelectuale, împlinirii personalității umane, furtorii conștiinței socialiste a omului contemporan — obiectivul acesta principal al practicii social-politice devine în mod salutar și necesar și obiectivul central al literaturii, o condiție a ei, corespunzătoare condiției umane spre care năzum. Astfel înțeleasă, socialitatea literaturii noastre fundamentează o altă principală dimensiune a ei, cea a funcției sale modelatoare, social-educative, asigurată de virtuțile intrinșurii specifice pe care literatura o exercită asupra conștiinței umane, a esenței și sensului dezvoltării acesteia.

Așadar, ca formă a conștiinței sociale și creației specifice umane, literatura e socială prin însăși natura sa, structura, sensul și semnificația esenței sale. Socialul nu este prin înșuși literatură; dar literatura nu poate exista fără a-l avea ca element constitutiv al esenței sale, intrateistic expresiei sale artistice. Înțelegerea justă a socialității organice a literaturii e înțărț de o clară viziune atropologică a acesteia, în opțiunea noastră cea a materialismului dialectic și istoric. Din această perspectivă deopotrivă umană și intrateistică ajungem a evidenția caracterul social al literaturii, ca fiind propriu unității de esență și finalități estetice a acesteia. Numai astfel idealul social al societății noastre devine — prin acțiunea specifică a transfigurării lui artistice — idealul estetic al literaturii noastre, umanist-socialist din perspectiva noii condiții umane, fapt ce determină în mod semnificativ valoarea influenței deosebite a literaturii în opera de furtire a lumii noi, socialiste.

Mihai Takacs : „Luminisful”

obiect, ci și ca subiect al raportului filosofic artistic, al însușirii estetice a lumii, este deosebită, expresia ansamblului relațiilor sociale ce-i determină esența și împlinirea, ce-i orientează și-i fortifică talentul. Importanța acestui fapt devine decisivă, dacă ne gîndim că elementele virtuale estetice ale realității social-umane obiective devin elemente ale conținutului operii literare, cu o indispensabilă specificitate artistică, numai datorită subiectivității creatoare, reflectării lor sub forma imaginilor și reprezentărilor artistice, faptului artistic ca atare propriu literaturii. Or, tocmai interioritatea acestuia, structura și sensul devenirii, împlinirii lui sînt marcate de condițiile concret-sociale și concret-istorice, social-umane ale încheșării și afirmării esenței sale specifice. Plasarea în planul cel mai adînc al creației literare — cel al gîndirii artistice a realității, al sensibilității umane ce o însoțește, al concretizării acesteia în expresie literară — dezvăluie faptul manifestării subiectivității artistice într-un context social dat, existența acesteia fiind dependentă de social și determinată, cum remarcă pe bună dreptate actuala noastră cercetare estetică, în esența și funcționalitatea ei specifică, de social.

În acest context își găsește afirmarea și atitudinea estetică, concepția ideologică-artistică a subiectului, ca element constitutiv al creației și operii literare. Socialul aparîndu-ne astfel ca

Chinuitoarele măști

Începuseră să povestesc mai demult un om mină molie, fără snagă, molie și lașă a devenit dintr-o greșală o mină curajoasă, cutezătoare, puternică și poruncitoare iar posesorul ei, un om asiduos și de parca el ar fi fost prelungirea minii iară nu dimpotrivă. Am să-l numesc S.R.

Era prin '55-'56, toamna, atmosfera anilor '50 se stîngea treptat dar urmele umbrelor ei se mîlungeau și apăsară dureros și tăios, social și cultural.

La filologie, unde eram student, se țineau ședințe fără cap dar cu coadă lungă. Una dintre ele a durat aproape o zi întreagă. Noaptea n-o mai pun la socoteală. Omului, ridicolul, patetismul, acuzele și retracțiile s-au suprapus cu drama atenționare de proporții mai mici sau mai mari. S-a vorbit amestecat, învalmășit despre faptul că nu se acordaseră reduceri de prețuri (făgăduite pentru studenții la cinematografe și la muzee, despre burse acordate ori, mai ales, neacordate anapoda, despre o proză apărută într-un ziar în care un cămin studentesc încă în reparare și deocamdată aflat cam în paragina era prezentat în culori mai mult decît zmeurii, dar cel mai aprig și mai apăsat s-a discutat despre lecturile suspecte ale unora din Blaga, Bacovia, Arghezi, etc., pe atunci „cunoscute” seși din bibliotecă, „epurați” parcă sună termenul uzual al vremii.

Tirziu sau devreme — cum vrem să o luăm, pentru că era aproape dimineață, s-a trecut la sancționarea impuncturilor. Se nota rapid și în unanimitate pedepșa propusă (impusă) deocarece un cadru universitar cu funcție de răspundere avertizase tăios că cei care vor lipsi la primele ore de la cursuri sau seminarii vor fi exmatriculați. Totul decurgea idilic de liniștit și normal. Dar la unul dintre cazuri, cînd a fost pusă pur formal întrebarea „cine e împotriva”? o mină, din întreg amfiteatrul a rămas stupefiant ridicată. Era a acestui S.R. personal despre care am să vă vorbesc acum pe scurt. El votase inițial pentru excluderea sau vot de biam — nu mai rețin — dar adormise și rămăsese cu mina ridicată, opunîndu-se deci sancțiunii. Conducătorul ședinței a întregit cine e tovarășul? Un coleg l-a înghionțit să-l trezească și, glumește, i-a spus să strige „Trăiască R.P.R.” — formula cu care se terminau adunările generale. Acest S.R., a strigat, sala a izbucnit nervos în valuri de ris. Somat să-și motiveze opțiunea el, parțial dezmeticit și altfel iset — a biguit ceva despre copilul care nu reușea să arunce din copile odată cu apa mîinii dar să mai adăugă ceva anapoda despre curentul pragmatic și despre corăbiile burgheze care au aruncat peste bord steagul libertății. Frumusețea stă în faptul că el se număra printre zelosii vigilenți care denunțaseră pe cale ierarhică lecturile suspecte ale celor puși în discuție. Era, repet, devreme sau foarte tirziu lui S.R. i s-a pus în vedere să dea explicații amănunțite în fața biroului U.T.M. Știu că n-a pătit nimic. Dimpotrivă. N-a mai cuvîntat însă o vreme prin ședințe, dar și-a lăsat o mustață mare, încovîntată și melancolică.

Au venit timpurile sociale și socialiste drepte și abuzurile și obtuzitățile au fost curmate treptat, operele și lucrările autentice valoroase au fost repute la locul lor, Arghezi, Blaga, Bacovia, Călinescu au reîntregit în sfîrșit și dispărut, vreedată??) în circuitul public, operele lor au fost reasezate în primele rînduri ale bibliotecilor și reintroduse în bibliografiile la început facultative apoi obligatorii.

Acum, ael S.R., studentul cu mina amorfă și adormită rămasă ridicată singular și potrivnică abuzurilor și „pumnilor de vedere” de odinioară — ca să mă folosesc de o formulare a unui mare prozator și critic contemporan — a devenit un erou. Sau aproape. Oricum, se spunea că avusese curaj alădată, și el înșiși vința superior și făcut. Și-a tăiat mustața lungă, melancolică, dichisită grîuliu cu puțină vreme în urmă, privindu-și una scurtă, „muscă”. Chemat, ales, solicitat, uneori solicitînd el însuși să participe la comisii, ședințe și alte pînălucite mîndre stări înțeleștore pe care le umplea și umbrele cu vocea și prezența lui, — S.R. căpătase o înfașurare de om ager la mînt și un aer urgent cu preocupări și mai urgente, și mai rapid prezente. Dar el purta o măscă prea largă care, paradoxal poate, fiind prea largă, cu prea multe culori și muzaje îl ducea și îl strîngea. De aici i se trăgeau și unele, rare căderi în muțenie și tristețe.

După terminarea facultății — deși avînd calificative comode și călduț de vindecare într-un fost post de răspundere destul de nepotrivit pentru pregătirea și capacitatea lui. Dar și aici a trebuit să arboreze o măscă a înțelegerii și destoiniciei, a soverității și înțelegerii larg deschise. El făcea parte din acea categorie sau serie de oameni — din ce în ce mai rară și mai subțiată căroră datorită unei îndrăzneții a lor sau a unei erori unice ori repetate, subiective sau colective (în cazul „erou-

lui” meu — și una și alta) au greșit sau li s-a greșit măsura socială potrivită și odată ajuns pe o treaptă sau alta a ierarhiei sociale înțepănese o vreme acolo.

Dar să fim drepti și exacti. Ei, purtătorii acestor măști vîruite vremelnic au totuși drama lor. Ei țipa autoritar dar sint de fapt înspăimîntați, glumesc opintit și bont, dar sint trîști și acri, aplică apăsat ștampila dar sint înspăimîntat nevoinici.

Te e teamă de ochii atenți și nemilos al ambianței colective, care te amuze, măștile unorei cu pielea obrazului cu tot. Așa s-a înțimplat și cu acest S.R., care, pînă la urmă, a ajuns un funcționar oarecare, mergînd, totuși, trufaș și agitat cu servieta burdușată intimidant (scootea el), servietă în care ținea hîrtii galbene și fără roșmă și pachetele cu de-ale gurii. Poate părea ciudat, dar așa e, retrograda, de fapt așezarea lui la locul convenit, după șocul firesc, îl dase brusc o poftă de mîncare groazăză, devenise hulpav, Tîasc și bagedu...

Însă, așa cum adînc s-a spus, extremele se ating. Cunosce un caz aparent asemănător dar cu o linie optică și caracterologică răsturnată. Se petrece și într-un cadru cu totul deosebit.

Într-un sat de dealuri un grup de oameni mai cu „stînsură” și influență decît ceilalți au intrat mai tirziu și mai anevoie în c.a.p. Au intrat și au prețins să le fie șef de brigadă (zootehnic), un tînar, unul Onciă. Pe acest tînar îl cunoșteam bine. îl avuseseră de

Mihai Takacs : „La marginea pădurii”

multe ori „cu ziua”, „cu ruptul” ori „în parte” pe pogoanele lor. Acesta era un flăcău robace, ascultător, cumsecade și avea mai tot timpul un surîs mic și parca o ironie plăpîndă care-i unduia fața. De fapt, totul pornea de la faptul că avea un dinte imbricat în nichel care odată descoperit îl alcătua un zîmbet împede, luminos, supus și înviorător). Adunarea generală a ridicat palmele și a aprobat prezența lor, cum mirat, dir a apăsă. Mina aceea de oameni asculta de Onciă pentru că și el asculta de ei, deocarece îndemnul și poveștele lor erau potrivite și înțelepte. Lucrurile mergeau bine și lin, brigada era unită și fruntașă. Dar, de fapt, ei se jureau, îl disprețuiau pe băiat în ascuns, dar îl ascultau și i se supuneau deocarece în fapt ascultau propriile lor păreri și îndreptări. Dar jocul n-a durat prea mult. Onciă a venit cu niște idei și propuneri personale la fel de bine măsurate ca și ale lor, dar parca diferite. El, la început, au rămas buimaci, apoi s-au înconținat și l-au încercat pe băiat cu reproșuri: — Păi, mă Onciă, așa vorbim și nu ne învoim? Noi te creștem, te lumînăm, și tu? — Ce, nu e bine să mutăm linia de decol din grajd altfel? se mira Onciă.

Ba e bine... dar, protestau moale oamenii... și pînă la urmă ascultarea lor aparentă, de o ironie drapală, s-a schimbat într-o supunere adevărată, fără tocmei și crîncini. El-a descoperit esența și valoarea. S-au resemnat treptat și au avut revelația începului pînzășă apoi bucuroasă a unui conducător-capabil construit de ei. „Stăpînești într-un om ceea ce ai modificat”, scria cineva undeva, nu mai știu unde, așa că lor, vechi și chibzuiti gospodari, le rămînea mulțumirea poate mică, dar tot multumirea se cade să se numească, că gospodăriseră bine o parte din viața și devenira lui Onciă.

Am amănunțit acest caz, deocarece, cred, el luminează și realizează un alt aspect al dialogului dintre colectivitatea socialistă și aparentă, acela a dinamitării, dinamizării și valorificării resurselor umane latente, care se ignoră dar care, odată descoperite, dinamizate și valorificate, cunosc ascensiuni de o reală și complexitate frumusețe.

Nicolae Velea

Mihai Takacs : „In baltă”

REVISTA REVISTELOR

Revista de istorie și teorie literară

Cea mai de seamă contribuție emisă în cuprinsul anchetei, destul de discutabilă alfel (ca și alte inițiative, de strictă observanță, ale acestei publicații) privitoare la „vocația europeană a culturii române” este aceea apărută în nr. 1/1985 (tipărit și întîrzier, față de momentul cronologic) și semnată de Dan Zamfirescu. Este o admirabilă sinteză a ideilor pe această temă ale cunoscutului istoric literar român, care și-a clădit, de altfel, opera în urmaarea unei asemenea obsesii. Ceea ce formulează aci Dan Zamfirescu are, prin formule memorabile, înfașurarea unei recapitulări de etapă culturală și, de asemenea, pe aceea a unui program cultural. Ce ar fi, așadar, „vocația europeană”? „Acestă vocație — răspunde Dan Zamfirescu — emană din însăși natura culturii române”, care este, adaugă el, „cultura Europeană cea mai bine plasată spre a înfăptui Europa esenței și permanenței europene” — spre a antrena un mare curent de construcție europeană pe temelii valorilor umaniste definitorii pentru continent”. Este, de asemenea, expresia unei istorii de îndemnării endogene și care trebuie reformulată, prin formulări originale. Acesta ar fi, crede D. Zamfirescu, cu dreptate, donă „perioadă esențială”; războiul de 200 de ani cu Imperiul otoman, de la Mircea cel Bătrîn la Mihai Viteazul și pînă azi. Este perioada în care, zice inspirat autorul, românii scriu „dăgîni strălucite de istorie europeană”. Dar literatura română? Ea ilustrează teze mai vechi ale lui Dan Zamfirescu, privitoare la o „trecere Europeană”, unde românii sînt prezenți în chip esențial. Este Europa unei tradiții străvechi, peste care a călătorit veni Bizanțul. E, de altfel, și tema care îl preocupă acum pe istoricul literar, înțelegînd prin aceasta o definiție mai apropiată de adevăr a „personalității literaturii române”. El se dovedește, fără de indo-

ială, în curent cu tot ceea ce este descoperit fundamental în chestiunea literaturii naționale. „Deocamdată nu știm — zice el — care este „personalitatea culturii române”. Chiar dacă discutăm, chiar dacă scriem cărți cu acest titlu! Ea este mult mai mult decît credem și știm acum. Surprizele cercetării pot fi unorei uluitoare. Voi da un exemplu recent: un cercetător al trecutului nostru cultural din secolul al XVIII-lea, și începutul celui de al XIX-lea, Ciprian Zaharia, a făcut dovada, pe baza manuscrisului I 435 B.A.R. și a altor citeva sute de manuscrise din bibliotecile noastre, că românii sînt cei dinții care au tradus integral, între 1763 și 1800, acel moment de cultură meru amintit în legătură cu Tolstoi, Dostoievski, și spiritualitatea rusă, care este Filocalia. Se consideră pînă acum că traducerea românească a Filocaliei este cea de pe urmă, de la jumătatea secolului XX și îată că se dovedește a fi prima, cu două secole anterioară celei contemporane. Putem zîmbi la unele naivități ale partizanilor „protocronismului” și putem ridica în bobote de cei ce puneau pe lenechită Văcărescu deasupra lui Goethe, dar cînd se dovedește de sule de manuscrise în față cu prima cultură din Europa care traduce într-o limbă națională, masiv, în echipă, peste o sută de autori și opere din moștenirea bizantină, pe care azi abia colecții specializate din Occident, în fața căroră ne inclînăm, le mai cuprînd într-o amploare asemănătoare, risul sau zîmbutul devin cu totul altceva decît prudență și spirit critic. Dar unul din deciteate sau simplă ignoranță! Că două sute de ani am ignorat această realitate dezvăluită de am de Ciprian Zaharia, nu ne onorează. Dar îată, pînă la urmă totul este la iveală. De sub trențele „complexului fanariot” va iesi, curînd, adevărata, constituția de sine a culturii române”. Sînt cuvinte intenționale pe o vastă documentație, alcătuită o sinteză asupra căreia trebuie revenit.

A. S.

Universul absurdului vesel

O excelentă antologie, cuprinzătoare, dar cu gust acut, beneficiind de un ireproșabil aparat critic, a întocmit G. Pienesu din opera lui Charles Dickens...

Și totuși, este vorba mereu de personaje de roman, a căror pregnanță se datorează și unei indiscutabile complexități, alta însă decât ceea ce se înțelegea de obicei prin acest termen...

Cum se înfășură la oglinzile deformatoare prin care ținem să vedem în chip slăbit figura gingașă, în chip grandios și aparținând grotesc...

Din pricina gustului lor pentru spectacolul căutării lui Dickens și cele ale lui Caragiale sunt prea hazilii ca să mai poată deveni sinistre...

Teoria lui Calinescu privind deosebirea între personajul de nouă - construit pe o singură dimensiune, stereotip în esența lui, jucându-și prin continuare repetiții, "numărul" - și cel de roman - complex, care cunoaște prin însăși datele lui native devenirea...

Nu mai puțin găsim aici un alt argument al absurdului confortabil în care se scaldă faptele lui Dickens...

La pușcărie ori tirite în năucitoare procese, fiind spre a scăpa de creditorii, îndrăgindu-se în ghințind baliverne, adică în secolul de aur...

Nu mai puțin găsim aici un alt argument al absurdului confortabil în care se scaldă faptele lui Dickens...

Cel mai puternic personaj al lui Dickens, Mr. Wilkins Micawber, e construit, la rândul său, pe un fond de imobilitate sub aspectul aparținând ondulării permanente...

Victor Atanasiu

REPERE Laude și plingeri macedone

Desvotați tălmăcitori ai poeziei macedonene, Carolina Ilie și Dumitru M. Ion, și însuși poezii dintre cei mai interesați ai generației tinere din România...

Deniția, acest Sir ha-șirim a lui Petre M. Andreievski, este o pagină de mare literatură, un poem cu semnificații multiple...

Unul din scriitorii reprezentativi ai lumii de azi, William Gaddis, a publicat de curând cel de-al treilea roman...

ACTRITĂ FRANCEZĂ Jacqueline Bisset a interpretat de curând unul dintre cele mai importante roluri ale carierei sale...

UNUM AL REVISTEI EUROPE (674/675) este consacrat literaturii finlandeze...

DIN LIRICA SOVIETICĂ

Cîntecele lui Igor

Împătimit de frumusețe de la răsăritul soarelui său din Baikal sau din apele Mării Negre...

Acasă Știu prețul bucuriei, mamă ! Nesomn și dor și gânduri multe Dar n-are cine să m-asculte...

Știu Cînd vine toamna, undă ești Ca doar e timpul potrivit Să fii în preajmă, să uităm...

Așteptare Cînd vine toamna-mi amintesc Ca altă toamnă e de vină De frigul iernii noastre - vers Rămasesc și plin de tină...

Balcanice DESANKA MAKSIMOVICI Miezul nopții

Știu Cînd vine toamna, undă ești Ca doar e timpul potrivit Să fii în preajmă, să uităm...

SPORT Severa lecție a Nordului deau de pe un cal sur decât de pe un ren șarg...

Fânus Neagu P.S. Cinci fotbalisti din lotul de tineret care s-a deplasat în Iran au fost suspendați...

Prezentare și traducere de Stelian Grui

UN POET - O LUME

Cyprian Norwid (1821 - 1883)

Puțin dintre marii poeți ai literaturii universale au fost atât de nedreptățiți de către contemporanii ce polonezii Cyprian Norwid...

afă printre emigranții poloni din America. Aproape uitat, moare la Paris într-un azil de săraci...

Pianul lui Chopin

Te-am văzut înainte de moarte, Cînd firul vieții a frîngere trăgea, Cînd mîna vieții Agonia lumină...

Cu firul tău - zvon, Ca un chip Pe care-l înfirip, Cu geniul și delia din Pygmalion

Lucașafărul

Revistă editată de UNIUNEA SCRITORILOR din REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

Redactor șef: Nicolae Dan Frunțelot, Mihai Ungheanu (redactor șef adjunct), Gheorghe Suciu (secretar responsabil de redacție)

REDACȚIA: București, Piața Școlii nr. 1, tel. 17 32 09. ADMINISTRAȚIA: Calea Victoriei nr. 115, tel. 50 74 95. Tiparul executat la: COMBINATUL POLIGRAFIC CASA ȘCINTEII